



OBNOVA OSJEČKE LJEPOTICE

Konkatedrala

Alpinisti na tornju,
španjolski kamen
škriljavac na krovu

Tomislav PRUSINA

Obnova osječke konkatedrale sv. Petra i Pavla odvija se usporedno na više područja, a radovi se određuju prema stupnju hitnosti, sigurnosti i mogućnostima financiranja, objasnio nam je župnik Matej Glavica. Jedan je od najvažnijih projekata riješen - prilagodba sjevernog ulaza osobama s invaliditetom i osobama otežanog kretanja. Projekt je napravljen u suradnji s Gradom Osijekom i Konzervatorskim zavodom.

- Ugrađivala se podizna platforma kojom osobe s invaliditetom mogu samostalno doći do ulaza, a preko tipkala otvoriti velika drvena vrata i ući u konkatedralu - poručuje župnik Glavica. Tijekom posljednje dvije godine intenzivno se radilo i na restauraciji kamene plastike na središnjem i bocnim portalima. Sva četiri ulazna portala sada su restaurirana, pri čemu je središnji portal obnovljen u partnerstvu s Hrvatskim restauratorskim zavodom iz Zagreba.

Prema riječima našeg sugovornika, Zavod u obnovi sudjeluje i savjetodavno te pomaže u pripremi dokumentacije i projekata.

- Istodobno traje restauracija kamene plastike na zapadnom pročelju, odnosno na zabatnom zidu i dvjema kulama iznad svetišta, a plan je da taj dio bude dovršen do kraja godine - stručno nam objašnjava župnik Glavica pokazujući fotografije na svom računalu kojima dokumentira sve radove na konkatedrali.

Posebna pozornost na sigurnost

Ističe također da je posebna pozornost posvećena sigurnosti. S tornja i južne strane konkatedrale uklonjeni su kameni dijelovi za koje je postojala opasnost da bi mogli pasti. Dekorativni elementi i fijale imaju u sebi čelične nosače koji se zbog velikih temperaturnih razlika šire i skupljaju, a kamen star oko 130 godina postupno je oslabio. Zbog toga su angažirani alpinisti, koji su mogli pristupiti najvišim i teško dostupnim dijelovima građevine te ukloniti nekoliko sumnjivih fragmenata.

Upozorava župnik da takvi zahvati postaju sve važniji i zbog sve učestalijih vremenskih nepogoda. Jedan je od većih problema, prema njegovu mišljenju, u unutrašnjosti podna ploha.

- U posljednje tri godine dolazi do pucanja i nabubrenja izvorne podne keramike iz 1897. i 1898. godine. U suradnji s Građevinskim fakultetom u Osijeku izrađen je elaborat kojim je utvrđeno da problem stvara vlaga iz tla i zraka, kao i mogući priljev vode s trga. Ispod keramike nalazi se

NAJPREPOZNATLJIVIJI SIMBOL OSIJEKA

Intenzivirano vraćanje starog sjaja konkatedrali svetih Petra i Pavla

Župniku Mateju Glavici posebno je važno i to što su dosadašnje radove izvodile tvrtke iz Osijeka i okolice



BRUNO JOBST

zemlja, a u podu nema dilatacija koje bi omogućile prirodno širenje materijala. Zasad se oštećenja saniraju privremeno, a cjelovita obnova podla planirana će se za kasniju fazu, ponajprije zato što će pri restauraciji unutrašnjosti i fresaka biti potrebno ponovno postavljati skele koje bi mogle oštetiti novu keramiku, podsjeća naš sugovornik.

Navodi da je velik i financijski zahtjevan zahvat rekonstrukcija cijelog krovšta. Naime, postojeći kameni škrljavac bit će potpuno zamijenjen novim škrljavcem nabavljenim iz Španjolske, i sve u skladu sa zahtjevima konzervatora da se zadrži izvorni tip materijala.

Pojašnjava da je na dijelovima krova koji su bili oštećeni tijekom Domovinskog rata škrljavac mjestimice već zamijenjen limom kao privremenom zaštitom od prokišnjavanja.

- Sada će se postaviti nove letve, paropropusna i vodonepropusna folija te zamijeniti svi limeni dijelovi. Cilj je trajno spriječiti prodor vode koji tijekom jačih kiša i nevremena ugrožava unutrašnjost, osobito freske na stropu. Snimanjem krovšta izvana i iznutra utvrđeno je i da ima dosta trulih greda koje će trebati zamijeniti - ističe dodajući da ugovorena vrijednost obnove krovšta iznosi 2,35 milijuna eura.

Uz kamene portale obnavljaju se i izvorna drvena vrata, stara koliko i sama konkatedrala. Namjera je da kameni portali i vrata ponovno čine jedinstvenu restauriranu cjelinu. Nedostajući kameni dijelovi oštećeni u ratnim stradanjima rekonstruiraju se prema izvornom izgledu, uključujući dekorativne elemente poput rigalica.

Velečasni Glavica kaže da su za restauraciju ostala još dvojica vrata, od kojih su jedna već u radu te da se nakon obnove planira i njihova ponovna automatizacija, što je važno i zbog njihove težine. Naime, jedno krilo središnjih vrata teško je oko pola tone.

Za cjelokupni toranj također postoji projekt obnove, podsjeća, ali zbog duljine i složenosti postupka najprije se izvode radovi koji su važni za sigurnost i svakodnevno funkcioniranje konkatedrale.

- Dosad je u cijelosti ob-



novljena kamena plastika na sjevernoj strani, a preostaju još tri strane objekta, uključujući obnovu kamene plastike i zamjenu opeke oštećene granatiranjem. Skela koja je sada postavljena na zapadnom pročelju projektirana je tako da se nakon završetka tih radova može premjestiti na južnu stranu sve do tornja i koristiti tijekom nastavka obnove cijele građevine - navodi župnik.

Nova unutarnja rasvjeta

Na upit kolika je ukupna vrijednost obnove vlač. Glavica odgovara da je danas to teško precizno procijeniti.

- Generalni plan iz 2019. govorio je o približno 13 milijuna eura, ali su cijene rada i materijala u međuvremenu snažno porasle. Prema procjenama iznesenima tijekom posjeta ministriće kulture, današnji trošak mogao bi biti tri, pa i četiri puta veći od tadašnje procjene. Zato u ovom trenutku nije moguće pouzdano reći ni koliko će obnova ukupno stajati ni kada će biti potpuno završena - smatra Glavica.

Radovi se financiraju iz četiri glavna izvora. Najveći udio dolazi iz Ministarstva kulture i medija, koje svake godine osigurava sredstva za građevinske i restauratorske zahvate. U obnovi sudjeluje i Đakovačko-osječka nadbiskupija, među ostalim i kupnjom vlastite skele kako bi se izbjegao dugoročan i skup najam. Financijsku potporu daju i Grad Osijek te Osječko-baranjska županija. Najavljeno je i osnivanje stručnog povjerenstva Ministarstva kulture i Nadbiskupije, uz uključivanje Hrvatskog restauratorskog zavoda, koje bi trebalo utvrđivati prioritete i predlagati financiranje za

iduću godinu. Osječka i đakovačka katedrala pritom bi trebale biti među nacionalnim prioritetima obnove sakralne baštine.

Usporedno s građevinskim i restauratorskim zahvatima priprema se i nova unutarnja rasvjeta.

Župnik kaže da je postojeća rasvjeta ugrađena nakon Domovinskog rata i više ne odgovara ni funkcionalnim ni estetskim potrebama prostora, a pojedina rasvjetna tijela više se ne mogu nabaviti.

- Kao uzor poslužilo je rješenje iz jedne gotičke katedrale u Grazu. Planirano je postavljanje šest pozlaćenih prstena promjera tri metra, s funkcionalnom rasvjetom usmjerenom prema dolje i ambijentalnom prema gore. Uz njih će se ugraditi nove elektroinstalacije i suvremeni sustav upravljanja kojim će se jačina gotovo svakog reflektora moći podešavati od 10 do 100 posto, ovisno o dobu dana, bogoslužju ili posebnoj prigodi. Riječ je o toploj LED rasvjeti, a sredstva za taj projekt gotovo dvije godine prikupljaju i sami župljani - ističe Glavica, napominjući da prstene izrađuje austrijska tvrtka s kojom je sklopljen ugovor, a želja je da montažu i buduće održavanje obavlja osječka tvrtka, kako bi se u slučaju kvara moglo brzo reagirati bez čekanja izvođača iz inozemstva.

Župniku je posebno važno i to što su dosadašnje radove izvodile tvrtke iz Osijeka i okolice. Prema Glavici, redosljed zahvata stalno se usklađuje sa stručnjacima prema tome što je najhitnije i što je moguće financirati.

Obnova konkatedrale tako se provodi etapno, prema prioritetima, pri čemu se istodobno nastoje riješiti sigurnosni problemi, spriječiti daljnje propadanje građevine i vratiti joj izvorni izgled i funkcionalnost. ■



BRUNO JOBST

PREZENTACIJA RESTAURATORSKIH RADOVA

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Hrvatski restauratorski zavod i Župa sv. Petra i Pavla, apostola, organiziraju svečanost prezentacije restauratorskih radova na središnjem portalu konkatedrale sv. Petra i Pavla u Osijeku. Svečanost će se održati u nedjelju, 27. rujna u 19.30 na trgu ispred konkatedrale. Uz prezentaciju izvedenih restauratorskih radova prigodni govor održat će ravnatelj Hrvatskog restauratorskog zavoda Boris Mostarčić i nadbiskup metropolit đakovačko-osječki Đuro Hranić. Održat će se i prigodni kulturno-umjetnički program, a izvest će ga HKUD Osijek 1862.